

Rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnan järjestäytymiskokous

Aika 18.9.2025 klo 14–16, HYBRIDI (TEAMS tai oikeusministeriö,
Meritullinkatu 10, Helsinki, kh.214 Seminarium).

Osallistujat

- Aarne Kinnunen, kehittämisneuvos, OM, puheenjohtaja
- Ilona Rimpilä, kehittämispäällikkö, THL, varapuheenjohtaja
- Heidi Kankainen, poliisiylitarkastaja, SM
- Maaria Rubanin, hallitusneuvos, OM
- Teemu Jokinen, hallintojohtaja, OPV
- Sanna Appelberg, talousjohtaja, OPV
- Juha Tykkyläinen, käräjätuomari, Tuomioistuinvirasto, Päijät-Hämeen käräjäoikeus
- Camilla Oksanen, apulaispäällikkö, Syyttäjälaitos, Etelä-Suomen syyttäjäalue
- Jussi Sjöblom, aluesyyttäjä, Syyttäjälaitos, Etelä-Suomen syyttäjäalue
- Elisa Niklander, kehittämispäällikkö, THL
- Emmi Wallin, konfliktityön päällikkö, Aseman Lapset ry
- Jaana Koivukangas, kehitysjohtaja, RIKU
- Nora Muotio, sovittelutoimiston vastaava, Pohjanmaan sovittelutoimisto
- Siiri Thynell, vastaava sovittelunohjaaja, Hämeen sovittelutoimisto
- Risto Tolonen, vapaaehtoissovittelija, Varsinais-Suomen sovittelutoimisto
- Minna Kosonen, erityisasiantuntija, THL, sihteeri

Poissa

- Laura Terho, hallitusneuvos, STM
- Pekka Heikkinen, poliisitarkastaja, POHA

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Aarne Kinnunen avasi järjestäytymiskokouksen klo 14.00. Hyväksyttiin kokouksen asialista. Kokouksen aluksi käytiin neuvottelukunnan kokoonpano ja jäsenten lyhyt esittäytymiskierros.

Rikos- ja riita-asioiden sovittelupalveluiden lyhyt esittely (1015/2005)

Ilona Rimpilä esitteli rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelun järjestämismallia, nykytilaa sekä 1.1.2027 tapahtuvaa hallinnonalasiirtoa sosiaali- ja terveysministeriöstä oikeusministeriöön. Lisäksi käytiin lyhyesti läpi, mitä asioita voi sovittaa ja kenelle sovittelu on tarkoitettu. Lopuksi kuultiin vielä sovittelun taustalla olevasta restoratiivisen oikeuden teoriasta.

Keskustelua herätti varsinkin 1.1.2027 tapahtuva hallinnonalasiirto ja sovittelun järjestämisvastuun siirtyminen Terveiden ja hyvinvoinninlaitokselta Oikeuspalveluvirastoon. Koettiin, että OM:n alaisuudessa sovittelun tunnettuus ja käyttö tulee todennäköisesti kasvamaan ja hallinnonalan siirto voi avata uusia kehittämisenäkymiä koko oikeudenhoidolle. Sovittelu nähdään sekä uhrin että epäillyn tarpeisiin vastaavana ja heidän toipumistaan edistävänä palveluna, joka kulkee rikos- ja oikeusprosessin rinnalla. Prosessit eivät ole toisiaan poissulkevia.

Rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnan tehtävät (267/2006)

Kinnunen esitteli lisäksi tarkemmin sovittelulakiin liittyvää asetusta neuvottelukunnan roolista ja tehtävistä.

2. Kokouskäytännöt

Minna Kosonen kävi läpi neuvottelukunnan kokouskäytäntöjä. Käytännöt löytyvät kirjallisesti kokousmateriaaleista.

3. Kauden 1.8.2025–31.7.2028 tavoitteet ja toimintasuunnitelma

Rimpilä kävi läpi edellisen neuvottelukunnan saatesanat tulevalle neuvottelukunnalle sekä puheenjohtajiston ja sihteeristön esityksen neuvottelukunnan kauden tavoitteiksi. Nämä löytyvät kokousmateriaaleista.

Kaikki ehdotukset saivat kannatusta. Lasten ja nuorten sovittelun kehittämisen fokuoimista pidettiin tärkeänä. Lasten ja nuorten sovittelun fokuoimisen ohella olisi tärkeää nostaa tietoisuuteen, että

myös lasten ja nuorten asemaa voidaan kehittää sovittelulla. Lapsia ja nuoria voidaan auttaa myös auttamalla heidän lähipiiriään. Kouluyhteistyö, kasvatuskumppanuuden tukeminen ja lasten ja nuorten aseman tukeminen aikuisten avustuksella ovat teemoja, joita tulisi nostaa esiin.

Lähisuhdeväkivallan sovittelun rajauksen seuranta koettiin myös hyvin merkittäväksi ja nopeasti reagoitavaksi kokonaisuudeksi. Pohdittiin, mikä taho voisi toteuttaa arvioinnin. Oikeuslaitoksella ei mitä todennäköisimmin ole työkalua tapausten määrän tai prosessien keston seuraamiseen. RIKU:n puolivuotistilastot puolestaan osoittavat, että lsvv -asiakkuuksissa ei ole havaittu kasvua.

Todettiin, että vaikutusten arviointiin liittyvä ponsi on kirjauksineen varsin laaja. Neuvottelukunnalla on näkemystä tuottaa tietoa vaikuttavuuden arvioinnista, mutta tilastotiedon tuottamiseen ei ole mahdollisuutta. Selvitystyö arvioinnin toteuttavasta tahosta toteutettava virkатыönä ja valtioneuvoston välineitä hyödyntäen. Rahoituskuviot ja datan kerääminen vievät aikaa ja arviointiraportin tulee olla valmis vuoden 2028 loppuun mennessä, joten on tärkeää, että asia on nyt vahvasti esillä.

Sovittelutoiminnan resursseihin liittyvä tavoite herätti myös keskustelua ja täsmennystarpeita. Todettiin, että yksi resursseihin liittyvä vakiokeskustelunaihe neuvottelukunnassa on ollut valtionkorvauksen jakokriteerit ja tarve niiden muuttamiselle. Lisäksi sovittelutoimistojen näkökulmasta talous on ydinasemassa mm. kehittämisessä ja yhdenmukaisten toimintaedellytysten keskustelussa. Neuvottelukunnassa resursseihin liittyvät keskustelut ovat olleet täysin erillisiä budjettivalmisteluun liittyviin toimiin nähden.

Päätettiin, että puheenjohtajisto ja sihteeristö laativat tavoitteiden pohjalta luonnoksen neuvottelukunnan kolmivuotisen toimintakauden toimintasuunnitelmasta. Luonnon tuodaan seuraavan kokoukseen hyväksyttäväksi. Toimintasuunnitelma sovitetaan asetuksen määrittelemiin neuvottelukunnan tehtäviin.

Neuvottelukunnalla on kuitenkin oma harkintavalta siinä, mitä kullakin toimintakaudella priorisoidaan. Toimintakauden loppupuolella raportoidaan kauden aikana tehdyistä toimista.

Hallituksen esitys laiksi rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta: neuvottelukunnan lausunto

Maaria Rubanin kertoi HE:n tilanteesta ja lakimuutoksen ydinkohdista. Muutoksen ovat yleisesti varsin minimaalisia, kun sovittelupalvelun valtiollistaminen ei toteutunut. Mm. tiedonsaantiin ja tietosuojaan liittyviä tarkennuksia on tarkoitus ehdottaa. Tiedonsaantioikeuksia porrastettaisiin sovitteluprosessin mukaan. Salassapitoon liittyvään pykälään tehtäisiin myös täsmennyksiä. Julkisuuslakia sovellettaisiin kaikkiin palveluntuottajiin samassa laajuudessa.

Siirtymäsäännöksiin on tarkoitus esittää mm., että THL:n henkilöt siirtyvät OPV:n tehtäviin ilman erillisiä hakemisia, puitesopimukset siirtyvät sellaisinaan ja sovittelun asiakastietojärjestelmä SOPUn omistusoikeus velvollisuuksineen siirtyy OPV:lle.

Neuvottelukunnan lausunto

Neuvottelukunnan lausunnosta laaditaan puheenjohtajiston johdolla luonnos, kun HE tulee lausuntopyyntömenettelyyn. Kyseessä on rikossovittelun historian suurin uudistus sitten lain voimaantuloa, joten asiassa lausumista pidetään tärkeänä. Neuvottelukunnan jäsen voi jäädä itsensä lausumasta neuvottelukunnan nimissä. Lausuntoaika yleisesti kuusi viikkoa, mutta selviää HE:n julkaisuaikataulun vahvistuttua. Aikataulun vahvistuttua kalenteroidaan neuvottelukunnan kokous marraskuun lopulle.

4. Asiantuntijajäsenet sekä jaostot

Neuvottelukunnalla on työnsä tueksi mahdollisuus kutsua asiantuntijajäseniä sekä perustaa jaostoja. Aiemmissa neuvottelukunnissa on ollut tutkimuksen edustus. Esitettiin, että neuvottelukuntaan kutsuttaisiin asiantuntijajäsen kriminaalipoliittiselta tutkimuslaitokselta. Esitys sai kannatusta ja päätettiin kutsua tutkija Aino Jauhiainen neuvottelukunnan pysyväisasiantuntijajäseneksi.

5. Muita asioita

Ei muita asioita.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.07.